

Spørg ”Skautrup”

Som sædvanligt bringer vi et par af de mange spørgsmål, vi har fået i årets løb – sammen med vores svar:

Slabber

Da jeg var barn i Holstebro midt i 50'erne, var der en slikbutik i kælderen under Amtsbladet i Danmarksgade. Worm solgte både almindelige og sodavands-ispinde. Desuden solgte han ”muslingeskaller” med lidt flødeis og meget skum, som vi kaldte *slauer*. Er der nogen, der kender det ord?

Svar:

Der er uden tvivl tale om det gamle dialektord *slav'ver* (med stød på v), i Feilbergs jyske ordbog (og til sin tid hos os) anbragt under opslagsformen *slabber*. Ordet betyder ”slim, savl, fråde” etc. og har virkelig ikke været nogen respektfuld betegnelse for skummet i muslingeskallerne. Ordet er i denne form velkendt fra Hanherrederne (der udtalt med blødt b), Thy og Mors, Salling, Sydvesthimmerland, Fjends herred og så netop den nordlige del af Hardsyssel, hvor du har hørt det i Holstebro. Bare lidt syd for Holstebro skifter udtalen til *slæv'ver*, som dominerer hele Midtjylland ned til Esbjerg-Vejle. Længere sydpå tager a-formen over igen: *slav'ver* el. *slaffer*. I hele Østjylland ned til Vejle har ordet ikke været særlig kendt; i Vendsyssel og Himmerland foretrak man betegnelsen *sja'b* hhv. *sja'v*, og syd herfor savnede man et dialektord, som netop matchede jeres *slav'ver*.

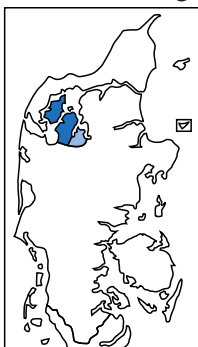
I ældre tider gik ordet (som antydnet i oversættelsen ovf.) meget på dyrs savl, slim på overfladen af fangede fisk, tobakssovsen i en gammel snadde, osv.

Kidle

En anden læser spørger, om vi kender udtrykket *det kierler*, når frosne fingre får varmen igen?

Svar:

I Jysk Ordbog under *kidle* er betydningen ”kildre, prikke” især om fornemmelsen i forfrosne fingre, der får varmen igen. Udtrykket er udbredt i Salling (*hwis æ feŋə kirle, ska ən føst håł æm i ko:l wan' ən stø:r* = hvis fingrene kildrer, skal man først holde dem i koldt vand et stykke tid, jf. stød), på Mors (*mi fiŋər di kið:lər* = mine fingre kildrer, når blodet i de kolde fingre er ved at komme i omløb igen) og i mindre grad i Fjends (se kortet).

tæt afhjemlet

spredt afhjemlet

Vertigo

En sønderjyde spørger: hvad er en *vertigo*?

Svar:

Vertigo er en gammeldags skabstype. Hvis man vil se de smukke skabe (alm. af nød og mahogni), kan man på nettet søge ”vertigo skab”,

I Jysk Ordbogs samlinger har vi ”vertigo” belagt fra hele 6 sønderjyske kilder: (1) Ordliste ved Dora Olsen, Møgeltønder, 1969: verdiko = et Linnedskab. (2) Båndoptagelse fra Sild med Käthe Paulsen, 1963: (i et bedre-dørnsk stod der) sekretæ·r, en værtiko·f. (3) Sønderjysk Månedsskrift 1977:239, om hjem i Åbenrå: Den gamle engelske kaffekande inde på ”æ vertico” er nok fra den tid. (4) H.V. Gregersen: Bjolderup:290: ”Vertikoen”, hvorpå man anbragte en mængde billige nipssager, afløste chatollet, og plysstolene de gamle lænestole. (5) Optegnelse fra Als (fra 1950’erne): Vertikov = Skab med Opsats. (6) Hans Alsingers efterfølger R.: 5/6 1962 i Jyske Tidende: e Væædicho mæ Kopp aa Gla’as, di kunsde Blumme i æ Va’es.